

מסורת הש"ס

(א) וסוטה ת. תוספתא
שביעית פ"ד ה"טו, ו'
(ב) משפטים פ"ה ט"ז
(ג) שמו"ט ג' ד' (שניעות
פ"ד ה"טו, ו') (ד) וי"ט ט"ז
פ"ה ט"ז, ו' (ה) וי"ט ט"ז
ה"ה

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ד' הכל
ט"ז לא היה לר"ך לעולם
זכ"ר פ"י דנשיית
הנכנס לשביעית דפטורה
מן המעשר (והוא) נכר
לפטורה ופטורה מן
הביעור דאילו נכר חטטה
ובשביעית הנכנס לשביעית
חיבת הביעור דאילו
נכר חטטה והוא דלוקט
כמחייב בין דהפקדא
דמלכא הוא דאילו נכר
חטטה לביעור פטור מן
המעשר:

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה טו.

עין משפט
נר מצוה

ע"כ א"מ פ"ה מה' מ"ט הלכה ו' ופ"ד
מה' שמיטה הלכה י"ב
(תוס' ד"ה שמיטה של
שמיטה קט):
פ"ב מ"י (שם הל"ט)
(פ"ה מה' מעשר שני
ה"ה ט"ז ש"ע ט"ז):

רבינו חננאל

מאי שנת החם (בהיותו)
[בבבבב] הנתן וליקח
דקני ואם היתה שנייה
נכנסת לשלישית, ומאי
שנת הכא נכר אחרון דקני
אם היתה שלישייה נכנסת
לרביעית כול' וישטתה
הוא. פ"ד שבת דחריש
הוא מניין ויבית הלכה
שנ"ד ימ"י ל"ב ח"ש.
שבת דחקפה לחשוב
חמה, וד"ס שבי"ח ימ"י
ל"ב ח"ש, וישטת כל
חמה נקרא נטאום בלשון
י"ן, פסחים פ"ה ט"ז
ט"ז של שבת א"ש
הלכה, ביהר מחצית
והמבור של שבת שנת
החמה, וישטת שבת
של חריש הלכה, ואפילו
אם היא שנה מעוברת,
ראש השנה של שבת,
ב"ר רוב שנים אוליין,
אמר רבה אחרון בת
שביעית שנכנסת בשביעית
פטורה מן המעשר, ב"ר
לקיטת אוליין לענין
ביעור, פ"ד י"ד הכל
מספיקין ב"ר, וההקד
פטור מן המעשר, ופטורה
מן הביעור, דאוליין
ב"ר חטטה, והוא בת
שביעית, הוא, וי"ט
בביעור ובביעור, ובה
שביעית שנכנסת לשביעית
חיבת הביעור ופטורה
מן המעשר, ואוקימנא
דבר חייב במעשר אלא
הגדל והנלקט בחיוב, ובה
לעולם ב"ר חטטה אוליין,
קשיא ליה רישא ויפ"א,
רישא קמי' אחרון בת
שביעית שנכנסת בשביעית
שנתון מן המעשר, הנה
ב"ר לקיטת [אוליין],
שאיין לך נלקט בשביעית
וחיבת בביעור, ולא מצא
פירוק, ס"פ קשיא לרבה
דאמר בת שביעית שנכנסת
לשביעית חיבת בביעור
דאוליין, אחר חטטה,
ומתנתה תני פטורה מן
הביעור קשיא ליה, ופרק
הוא.

או שבת דחקפה, אמתני' נמי דקמי' נכנסת שבת קא ע"כ א"ע"ג
דשלו בלמרוגו (וקשיא אמאי לא נכר נכנסת בלמרוגו) ר"ה למעשר
בהמה או נכמייתא ב"ר כסיון ר"ה לשמי הלחם ונחלין:
דחריש, א"ע"ג שביעית חולק אחר החמה שנכנסת
(דכ"ס ג') ממגד תבואות שמה ה"ה
כמי' (שם) ממגד גרס ירחים וגם
ישראלים מונין ללכנס:

בשלמא ס"פא דחומרא, תימה
מאי חומרא הרי קולא
היא לענין מעשר וחומרא לענין
שביעית ואי היה חולק לחומרא בלמרוגו
היה שייך חומרא אלא השתא הוה ליה
לממגד בשלמא ס"פא ב"ר חטטה וי"ל
דהכי קאמר בשלמא ס"פא אפילו
מטעם ספק דנכר חטטה או נכר
לקיטת חולק לחומרא לענין ביעור
וניחא הא דפטורה מן המעשר מאחר
דחייבו חכמים להפקדו:
י"ד הב' ממשמשים בו ואת אמת
תהייב במעשר, לא נקט הא
טעמא אלא למאן דאמר לעיל (דף ד')
שזה לאילן לכל דבר כשאר אילנות
דכולהו מניין דנכר חטטה אפי' הכי
פטורין מן המעשר מטעם יד הכל
ממשמשים דלמאי דסבר דאבטולמוס
מחוס חמשה זקנים דאחרון אחר
לקיטת למעשר ואחר חטטה
לשביעית (ו') לא היה לר"ך לעולם
זה דבין לענין חדש וישן בין לענין
מעשר שני וענין אילן נכר לקיטת
וכנסת חייב לקמן דאבטולמוס
דהיינו מתני' דנכרים (פ"ב מ"י)
דאחרון שזה לאילן נג' דכ"ס
וילקט בדרך אחד:

שאיין דבר שחייב במעשר
א"כ ג"ל בחיוב ונאקט
בחיוב, לענין חדש וישן מעשר שני
וענין לא נכר גדל ונלקט נכסה אחת
ואוליין נכר חטטה והכא פטור מחוס
יד הכל ממשמשים:
שאיין ד' דבר שחייב בביעור
א"כ ג"ל בשביעית ונאקט
בשביעית, ווא"מ ומאי קשיא ליה ס"פא
בין לרבה בין לר"ה המנוגה הא כוללה
תנאי פליגי אדר"ש נכר דהא מילתא
דפשיעא דנכר דוכתי בין למעשר בין
לשביעית אילן נכר חטטה ירק נכר
לקיטת תבואה וחייב נכר שלש ועוד
קשיא דנכ' מקום שנהגו (פסחים ג')
קאמר רבי שמעון גופיה כל הספחים
אסורין מן מקפיהו כרוב שמעמדיה
ר' נסים גאון בשל שביעית היוצאים
בשמינית ונראה הני מילי לענין שאר
ורביותו

דיני שביעית מן מלענין ביעור ועוד נראה דלא חייב הכא אלא
באחרון דוקא ושמה שום טעם י' ומיתוקמא שפיר השתא כרבי
שמעון היא דנכר שום שביעית שאלן שניה (שביעית פ"ה מ"ה):
ורביותו
ב"ר חטטה אוליין נכר בתר
הביעור, גם כן בתר
לקיטת אוליין שאין לך
[דבר] נלקט בשביעית
וחיבת בביעור, ולא מצא
פירוק, ס"פ קשיא לרבה
דאמר בת שביעית שנכנסת
לשביעית חיבת בביעור
דאוליין, אחר חטטה,
ומתנתה תני פטורה מן
הביעור קשיא ליה, ופרק
הוא.

מאן שמעת ליה כו'. אלמא ר"ש בן אלעזר כרן גמליאל סבירא ליה:
אחרון קשיא ליה י"ד, קשה לען האחרון ידים ממשמשים בו: שבת
דחריש, של לכנס: או שבת דחקפה, חמה למוקף שלשים של תקופת
טבת נכנס שבת של חמה: היספ שנה מעוברת מהו, אימתי ר"ה
שבת הסמוך לטבת או אדר הראשון
שהוא במקום שבת: אחר רוב שנים.

מי ששמו שבת: אחר רבה אחרון כה
שנים, שחטטה בשביעית: פטורה מן
המעשר, לקמיה מפרש טעמא דכולה
מילתא: א"ל אביי בשלמא ס"פא,
דקא אחרת נכר שביעית שנכנסת
לשמינית פטורה מן המעשר אלמא
נהגה כה קדושת שביעית ומחייב
לאפקודה והפקדא פטורה מהמעשר
דמשמע דאולת כה נכר חטטה לענין
הפקד שביעית ולענין ביעור נמי
דקאחרת חייבין בביעור כל הך ס"פא
א"ע"ג דמחרת לה לרשא דקאחרת נכר
שבת שנכנסת לשביעית פטורה מן
המעשר דהפקד הוא מחוס שביעית
אלמא נכר לקיטת חולק כה לענין
שביעית דאי לאו דשביעית נהגה כה
לא היה פטורה דהפקדא דשביעית
פטור לה ממעשר דמחייב נכמייתא
ואכלו אביי עמך ויתרם תאכל חית
השדה מה חיה פוטרה ופטורה מן
המעשר אף ארץ פטור הא לא היה
קשיא לי דלמינא ספוקי מספקא לך
אי אוליין באחרון נכר חטטה לענין
שביעית או נכר לקיטת כמו נכר מעשר
ואולת לחומרא דשביעית דאורייתא
היא וספיקא דאורייתא לחומרא: אלא
רישא, דסימח כה פטורה מן הביעור
דקולא הוא: אמאי דאחרון ויל כפר
חטטה, אשמעת לך כה דלא מספקא
לך ומסקנא דרישא וכולה ס"פא חד
טעמא הוא דפשיעא לך דנכר חטטה
אוליין: אי כ"י, דלא מספקא ולא נהגה
שביעית באחרון נכר שבת: פסחים
במעשר, דלאו הפקר הוא: יד הכל
ממשמשים כה, נמי דלא מחייב
לאפקודה דלא נהגה כה שביעית מיהו
כל שדות ופרדות הפקר הן בשביעית
ואין אחרון זה נכר כה נכר ועל
כרחו הכל ממשמשים בו והפקד פטור
מן המעשר: ר' המנוגה אחר לעולם
שנים, וחייב במעשר דכיון דשביעית
לא נהגה כה ולאו הפקדא דמלכא היא
משמשים יד הכל שזה אינו אלא גזל ואין
הפקד כזה פטורה מן המעשר: מייסדי
ר"ש בן יהודה אומר כו' הכי גרסין
לה בתוספתא שאין לך שחייב במעשר
אלא אם כן גדל בחיוב ונלקט בחיוב

ובספיקא גרסי' שאין לך שחייב בביעור א"כ גדל בשביעית ונלקט
בשביעית, ברישא דמילתיה יידי טעמא לפטורה דמעשר לפי שהוציא
מכלל שאר אילנות כה אחר חטטה לפיכך הוצק ליתן טעם
לכריז ואשמועי' כרבה דא"ע"ג דלאו הפקר דמלכא הוא כיון דסוף
סוף יד הכל ממשמשים כה פטורה מן המעשר דלפטורה דביעור לא אטריך למכתב טעמא דלא אפקיה מדיון שאר אילנות דאוליין כה נכר
חטטה ויפ"א יידי טעמא לפטורה דביעור דלפטורה דמעשר הא אשמעינן טעמא דלא חייביו חכמים במעשר א"כ גדל בחיוב ונלקט בחיוב
זה לא גדל בחיוב: א"כ גדל בשביעית ונלקט בשביעית, די כמי' לזהמתן ולחיה אחר נאקט (והקד' כה) דילפינן מיהו (שם) ביעור בשביעית
כמי' ולא בשמינית: ס"פא קשיא בין לרבה בין לר"ה המנוגה, דהא תרייהו נכר חטטה אוליין בשביעית ונכר שביעית שנכנסת לשמינית חיבת בביעור
דהא לא פליגי ר' המנוגה אדרבה אלא נכר שבת שנכנסת לשביעית: פנאי היא, האי תנאי פליגי עלייהו ותנא אחריתא קמי' כוונתיה: דנכר כו'
הכי גרסי' בתוספתא דמסכת שביעית (פ"ד ה"טו, ו') א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים אחרון אחר לקיטת למעשר ורבותינו נמנו באשא
וגמרו אחרון אחר לקיטת בין למעשר בין לשביעית: שביעית מאן דכר שמי', דקאמר דלימנו עלה רבותינו אלמא איכא מאן דפליגי:
מכארי

רבה תנאי היא, דתנאי א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים [אחרון] אחר לקיטתו למעשר, אחר חטטה לשביעית כרבה, ורבותינו שנטנו באשא חלקי ביה ופשוטה היא.

(א) ללארע ג"ל ליהק פסחים פ"ה ט"ז של שבת שנת החמה כתר י"ט של שבת של שנת הללנה וי"ט.

